

II.

Gozdna romanca.

»Kuku . . . kuku . . . kuku . . .«

V gozdu kuka kukavica . . .

V prirodi je pomlad, čas cvetja, čas kipečega življenja, čas veselja, čas ljubezni.

Vse živi, vse cvete, vse diha krepkost, svežost. Ves gozd kar drhti v bujni moći, v mogočnem življenju.

Listje, sevajoče v onem čudovitomežnem zelenju prve pomladi, šušti slovesen slavospev oživljajočim žarkom solnčnim, ki v mogočnih valovih lijejo raz nebes smehljajoči se svod, noseč s seboj življenje, zdravje, veselje.

In vrhovi šume kakor omamljeni od topote tega morja žarkov, ki se valovi nad gozdom in v gozdu, in ki se v njem koplige kakor v viru življenja vsa priroda, ves gozd. In ti žarki s čudovito močjo prelivajo sokove po neštetih vitrah in žilicah debel, vej in vršičkov . . .

In skrite v gostem zelenju vej in vrhov pojopestice — pojo kakor bi od veselja in zadivljenja nad prirodno krasoto ne mogle utihniti, se ne odpočiti . . .

Vmes pa glasno kuka kukavica . . .

Ah, to kukanje kukavice, pomladi znanivke, to petje ptičjih zborov, to šuštenje listja, to slovesno šumenje gozdnih vrhov . . . ah, vse to življenje, kako krasno, kako veličastno je! —

Lenici — logarjevi hčerki — pa vsa ta krasota, vse to bujno, kipeče življenje izvablja leškeče solze na bledo lice.

Na bledo lice — in upadlo je to lice. Poprej tako prožno in odsevajoče v oni čudoviti rumenkasto navdahnjeni rdečici, ki jo vidimo na zrelih breskvah, dokler se jih še nihče ni doteknil, je sedaj to skladno ličece suho, in koža je prozorna, in modre žile jasno prosevajo skozi njo.

Ah, logarjeva Lenica je bolna, nevarno bolna . . .

In Lenica ve, Lenica čuti, da je bolna, prav nevarno bolna. A Lenica upa, da spet ozdravi . . . pomlad, ta čudovita nepopisna pomlad jo ozdravi, prirode novo, kipeče življenje tudi v njeno oslabelo telesce vlijе novih moči, novega življenja.

In zato poseda Lenica dan na dan pred hišo ter se naslaja in opaja s svežim, balzamičnim gozdnim vzduhom, ker v tem zraku je zdravje, je življenje . . .

Lenica upa — in ta up razlija čez vso prido krog nje neko čudovito, fantastično poezijo. Vsa priroda ji govori v živi govorici, vsa priroda jo tolaži. Gozd, njen stari znanec, njen ljubljenc, ji šumi mogočno simfonijo o zdravju, o veselju, o mladosti in radosti . . . In ptice jo pozdravljam — svojo prijateljico, svojo negovavko, svojo ljubljenko. Cuj, ali se ne glasi njih spev kakor spev o zdravju, o življenju? . . . In kukavica kuka . . . kuka . . . kakor nekdaj, kakor lani — v njene ljubezni pomladi . . . Tiho — ali ji ne govori o prošli ljubavi, o minuli sreči . . . ?

Ah, ta lanska pomlad, ah, ta prva ljubezen!

Ne . . . Lenica ne bo več živela! Lenica kmalu umre! —

Ta čut ji prevzame dušo vsakokrat, ko se spomni svoje ljubezni. Saj za rano, ki jo zadene srcu nesrečna ljubezen, ni leka — tako vsaj meni stara oglarjeva Urša. In Urša ve mnogo . . .

Ah, pridejo hipi — in često prihajajo — ko Lenica jasno čuti in spoznava, da bo kmalu umrla. V takih trenutkih ji vsa priroda s svojim kipečim

življenjem govorí le o smrti, gozd ji šušti o smrti, penica ji poje o smrti, ves gozdní koncert se glasi kakor mrliska pesem, življenja večerni spev — poslavljajoč se od sveta, uspavajoč jo v večne sanje . . .

In tedaj se Lenici dozdeva, da že čuti, kako ji ginejo moči, kako ji ugaša življenja luč, in na njene solzne oči lega zelenkasto se lesketajoča noč, na njeno srce pa pada čudna zaspanost in duša njena se pogreza v nekak topel sen . . .

Ah, za nesrečno ljubezen ni leka! . . . In zato Lenica umira! —

V gozdu pa kuka kukavica, — nemara ista, ki je lani kukala njeni ljubezni, kipeči sreči njeni . . .

* * *

V gozdu kuka kukavica, pomladi znanivka. A Lenici bo znanivka smrti.

Ah, kako vse drugače je kukala lani! In kako vsa drugačna je bila prošla pomlad — njene prve ljubezni pomlad . . .

Da, to je bila res prelestna vesna — vsaj Lenici se dozdeva, da poprej nikdar ni doživelatake.

V gozdu je kukala kukavica, pomladi glasna znanivka, in ptičji zbori so peli tako prekrasno, da je Lenica dostikrat kje v gozdní tmini sedla na mehko blazinico mahovo ter zaplakala in zaihtela . . . Ah, njena duša je ihtela od sreče prve ljubezni . . .

V ozračju pa je nekaj drhtelo in zvenelo, kakor bi se nekje v nevidnih daljavah, nekje v neizmernih vsemirskih sferah zadeval lahen zefir ob tanke in nežne srebrne strune . . . No, nemara pozvanjajo kje bajni zlati zvončki — nemara kje globoko v gozdovih igrajo lični palčki z demantnimi šojami, in teh zvonki glasovi plavajo po ozračju, zvene, brne, drhte . . . pojemajo in kipe . . . Ah, nemara pa se smejejo kje v temnih lesih gozdne vile, in njih srebrnozvočni smeh raznaša zefir po vsemiru . . . Mogoče tudi, da pojo v višavah angelski zbori. In njih skrivnostni aleluja plove v tihih, lahno se zibajočih akordih čez vrhove gozdov . . . in les zavzet posluša nadzemski glasove, in vrhovi se

spoštljivo klanjajo, in listje se zdaj in zdaj kakor omamljeno zaziblje, zadrhti kakor v nejasni slutnji nekaj velikega in mogočnega, zašušti, završi . . .

In vrhovi se spet dvignejo, listje umolkne — vse posluša, vse strmi . . . oni tanki glasovi pa se venomer v drhtečih valovih zibljejo in prelijajo v vsemiru . . . vse ozračje zveni, brni, poje . . .

Vse to je odmevalo v mladem srcu Leničinem. To srce se je naslajalo s poezijo te divne pomladи — in opajalo se je s pomladno poezijo prve ljubavi . . .

Tako je bilo lani . . .

No, res, sedaj se ji dozdeva vse to kakor čarna pravljica iz nekega drugega, lepšega sveta, ali kakor kaka z mehko gozdno poezijo pretkana pripovedka iz romantičnega srednjega veka, izza katerega je brala nekaj tako čudovitih, malone bajnih povesti, ki ji jih je oča prinašal iz gradu . . .

Ah, s kako bridkostjo, s kako srčno bolestjo se sedaj spominja vsega tega!

V prvi pomladi je bilo, in v gozdu je ravnokar zakukala kukavica.

Tedaj je prišel v grad neki sorodnik grofov. Grof, ki mu je Leničin oča služil, je bil že star, tih in je živel sam zase. Sorodnik — grof mu je bil stari stric — pa je bil mlad in lep in je ljubil zabavo in življenje. Posebno je ljubil tudi lov. Tako vsaj je pravil Lenici oča. Ta ji je nekega dne tudi javil, da bode kmalu v teh tihih gozdovih, kjer se je tuintam oglasila le logarjeva puška, velik lov, h kateremu je mladi gospod povabil mnogo odlične gospode.

In res je bilo tako . . . Mirni, sanjajoči gozdovi so naenkrat oživelji. V mistični dremoti gostega smerečja so prežali lovci s smrtonosnimi puškami, po vseh koncih in krajih je zvenelo lajanje psov, vsepovsodi so odmevali kriki gonjačev, streli in njih jeki so grmeli nad prestrašeno trepetajočimi vrhovi . . .

Lenica je sedela pred domom ter prisluškavala tej gonji.

Ob ograji vrtni je cvetel bezeg ter širil v vsem obližju svoj krepki vonj. Ob vratih hišice pa so zamišljeno, kakor zibaje se v sanjah, trepetali lističi divje trte, ki se je vila po steni gor do oken nadstropja ter ovijala in prepregala še lični leseni balkon.

Tukaj je bilo vse tako mirno, idilično — v gozdu pa je zvenel šum, so grmele puške.

Ptičice danes niso pele, niti kukavica ni kukala. Vse se je poskrilo, vse je umolknilo v strahu pred smrtjo in pred nirvano . . .

Lenici je bilo nekako težko, da so prišli ti tuji ljudje semkaj v te pokojne lesove, da motijo gozdni mir in brez usmiljenja preganjajo in pobijajo gozdne prebivavce. Res, časih jih pobija tudi njen oča! A to je njegov kruh, to zahteva njegova služba. Ti tujci pa — kar za zabavo more nedolžne živalce!

Res, huda je bila na nje . . .

In ko je premišljevala, kak strah počutijo pač sedaj zajci in srne in kako se trepetajo skrivajo v temnih vrhovih zbegane ptice, je prišel krog ogla mlad lovec. Zapazila ga je šele, ko je stal že pred njo.

Vsa se je vznemirila, ko jo je pozdravil. Oči je povesila. Lovec se je ustavil pred njo. In Lenica je čutila, kako se njegov pogled upira v njo.

In zaželeta si je, da bi postala nevidna, ali pa da bi mogla kam zbežati, kamor ne bi mogel tujec za njo. Za hip ji je šinila v glavo misel, da se tudi ona mora na vsak način skriti, ker je ta mož njej ravno tako nevaren kakor kaki srni. En trenutek je mislila to, a ni vedela, ali misli prav ali ne . . .

A kako naj zbeži in kam naj beži! Ni bilo več mogoče . . . bila je ujeta, zaplenjena . . .

Mlad lovec je prisедel k njej na klop. In njej je postajalo še teže in tako vroče. Srčece ji je zastajalo, in v očeh so ji zalesketale solze. Zaplakala bi . . .

On pa ji je nekaj govoril. Nekaj jo je prašal. A ona ni odgovorila. Niti razumela ni prav, kaj da jo praša, dasi je govoril slovenski z nekim tujim narečjem.

A on zaradi njene zadrege in njenega molka ni bil užaljen. Govoril ji je še dalje. In govoril je tako nežno in ljubezni.

In Lenici čez malo časa drobnega srčeca ni več stiskal oni prvotni strah. Dihala je prosteje, a vendar hitro in nekako vzburjeno. Na rdeča usteca ji je polagoma vzplaval nasmehljaj . . . Njene duše se je doteknilo nekaj skrivenostnega, in ta duša je zadrhtela v neki sladki slutnji . . . In Lenica nič več ni mislila na beg.

In naposled je dvignila tudi oči. In iz teh očesec je odsevalo nekaj kakor tiho blaženstvo.

In lovec je uprl v njene žametne oči svoje vroče. In nasmejal se je in privil se tesneje k devi . . .

V gozdu — nekje nedaleč od logarjeve hiše — pa je prav tedaj zakukala kukavica, dva, trikrat, — hitro, zamolklo, zbegano. Bog ve, ali je hotela Lenico svariti, ali ji je hotela zaklicati, naj ne posluša laskanja grofovega, naj ne veruje njegovim sladkim besedam, naj ga pahne od sebe, naj iztrga drhtečo svojo roko iz njegove, naj zavpije, naj kliče pomoci, naj uide v hišo, naj zbeži liki plašna srna v temni les . . . ali ji je govorila kukavica to?

Ali pa se je le pošalila z njo, da tako vestno, tako vdano posluša mladega lovca, ali se je norčevala iz Lenice, ker se mu smehlja, ker mu prepušča brezodporno svojo mehko roko . . . ?

Ali pa je nemara zapela porodno pesem njeni mladi ljubezni? — Ah, ta pesem je bila kratka, bila je žalostna in trpka. A Lenica tedaj ni slutila, da bode kratka tudi ljubezen mladega kavalirja, da bode trpek in žalosten njen konec . . . ah, ona do tedaj ni poznala ljubezni in usode njene . . .

* * *

In potem je prihajal često . . .

Očeta Leničinega so sedaj večkrat klicali v grad. Pošiljali so ga po opravkih zdaj sem, zdaj tja . . . In tedaj je Lenica bivala doma sama z velikim Čuvajem, ki jo je varoval bolje kakor sam oča, in ki bi na njen mig raztrgal vsakega tujca.

A mlademu grajskemu gospodu, ki je o dnevih, ko logarja ni bilo doma, prihajal v malo hišico sredi gozda, ni storil kaj žalega. Videl je, da ga Lenica sprejema z radostjo, da ga vsakokrat pričakuje že tako težko, s takim koprnenjem in drhtenjem.

A ko je prišel, je bila vsa srečna. Govorila je tako veselo in smejala se tako zvonko, kakor bi zvonili srebreni zvončki . . .

Ah — ko se Lenica spominja onih hipov, ko sta se tako ljubila! . . .

Kako ji je tedaj burno utripalo srce od nepisne sreče in radosti! . . . In vrhovi gozdov so jima šumeli veličastno simfonijo večne ljubezni, in zbori gozdnih pevcev so peli o vedno mladi ljubezni . . . in vsa priroda je dihalo ljubezen in vsemir je drhtel kakor zavzet ob velikem čudu ljubezni . . .

V gozdu pa jima je kukala kukavica . . . neprestano, enakomerno, veselo . . . In tudi njena pesem se je glasila kakor pesem o zvesti ljubezni, o večni pomladi . . .

* * *

Grofič bi prihajal v logarjevo hišo tudi, ko bi bil logar navzočen. On se starca ni bal — »Sluga je« — je pomicljal pri sebi. A Lenica ga je preprosila, da o takih dneh naj ne prihaja. Neka temna slutnja ji je pravila, da bi oča ne viden rad obiskov grajskega gospoda, obiskov namreč, ki bi bili namenjeni le njej.

No, navzlic temu je otec polagoma nekaj zaslutil. Jel je spoznavati, umevati.

In logar se ni veselil te ljubavi. Njemu je to spoznanje zresnilo lice, omračilo čelo.

Logar je bil že star. In poznal je gospodo. In zato je trepetal za hčerko. Drugi vzrok njegove žalosti pa je bila bridka zavest, da mu vsaka ljubezen do tretjega bitja hčerko odtjujuje, da mu taka ljubezen vzame boljši del njene duše ter ga da drugemu, tujemu možu . . . In to ga je bolelo, ker Lenica je bila njegova edina ljubezen, njegovo edino veselje. Njegovo življenje je bilo tesno spo-

jeno z njenim, njegova duša je nekako živila v njeni, je bila nekako del njene. In mož je čutil, da bi bilo zlo zanj, če bi kdo te dve duši razločil, če bi kdo Leničino odtrgal od njegove . . .

A vendar z Lenico ni mogel govoriti o njeni ljubezni. Ni je izpraševal. Preveč jo je ljubil, da bi jo žalil. In to je vedel, da bi jo s takimi prašanji razžalostil. Tudi je ni svaril.

Čutil je sicer, da bi bila njegova dolžnost, da ji pokaže nevarnost, ki ji preti. A ta krepki starec ni imel dovolj duševne energije, da bi resno in odločno govoril z ljubljeno hčerko.

A njegove oči so ji glasno govorile. Jasno in razločno ji je govoril njegov žalostni obraz, in njegov molk ji je bil uničujoč ukor.

Gube na licu očetovem so postajale številnejše in globokejše — in ah, Lenica je čutila, da mu jih riše in začrtava ona, ljubezen njena.

In njeni duši je plakala. A ta duša ni bila več vsa njeni, ampak mladega graščaka. In zato se ni mogla več odločiti, da spet izbriše, kar je začrtaла v obraz očetov. Ni imela več dovolj moči, da ozdravi dušo njegovo.

Da, ta duša je bila bolna. O tej bolezni so pričali kratki, zdaj žalostni, zdaj obupni, časih celo nekako zlovoljni nasmehi očetovi. O tej bolezni ji je govorilo njegovo oko, ki se je časih tako zamišljeno uprlo v njo — a večinoma je blodilo nekje v nedoločni daljavi — kakor brez smotra, ali kakor bi mož nekje v vzduhu iskal nečesar, kar pa ne more zaslediti, ne ugledati. Časih je postalo oko njegovo popolnoma mrtvo, neobčutljivo. Časih pa je spet z vročim koprnenjem in mladeniško ognjevitostjo blodilo nad šumami, v modrobekaste daljave. Ah, hrepenelo je pač po prejšnjih dneh, hrepenelo po nedeljeni ljubezni Leničini . . .

Gоворил je s hčerko manj. A govoril je z njo še ljubezniveje, še mehkeje kakor poprej. Le časih so zazveneli iz njegove govorce neki čudno trdi zvoki; tuintam je kako besedo, kak stavek izrekel s skoro sovražnim naglasom . . . A dozdevalo se je,

da se to ne dotika nje, ker njegovo oko se je v takih hipih s še večjo ljubeznijo uprlo v njo — za hip, v prihodnjem trenutku pa je spet nemirno zablodilo v daljavo... Črte ob ustih pa so mu strepetavale kakor od žalosti in razburjenosti.

Le enkrat — na dan smrti njegove žene in matere Leničine — ko so ga spomini na preteklost in pogled v sedanost posebno raztužili, je poljubil hčerko na čelo ter ji nežno in proseče dejal:

»Lenica, dete moje — varuj se!«

Pogledala mu je v oči, zalite s solzami. In umevala ga je.

Da bi mu ne bilo treba več govoriti s hčerko, je logar odšel iz sobe. Lenica pa je sedla na stol ob oknu ter bridko zaplakala...

Nekoč ju je zasačil, ko sta se za hišo poslavljala. Videl je, da sta se poljubila.

Mož je zatrepetal. Stopil je za en korak naprej — naglo, razburjen... A hipoma se je premisil. Hotel se je obrniti, vrniti. A čutil je, da ne more, da ga zapuščajo duševne in telesne moči... Naslonil se je ob ogel.

Grof in hčerka sta ga opazila. Graščak je naglo izginil v gozd. Lenica pa je obstala na mestu. Bilo jo je sram in nekako instinkтивno je čutila bol očetovo — njena duša je še bila v zvezi z njegovo.

Otec je molčal. Ni besedice ni izpregovoril. To je Lenico morilo.

Opotekla se je proti njemu. Glasno je zaihtela...

»Očka... dragi očka...!«

Za hip so se starcu zaiskrile oči. A kaj jih je razžarilo — kdo bi vedel... Čez obraz mu je švignilo nekaj kakor blisk — hitro, nerazjasnivo... Ali je bila bol, ali veselje, ali up, da jo nemara v tem trenutku spet pridobi za se — ali je bila jeza in gnev, da njegova hčerka razen njega more še koga ljubiti, ali je bilo sočutje z njeno boljo... Bog ve, ki gleda v srca človeška...

A to je trajalo le trenutek. Prihodnji hip pa se je starec obrnil in tiho odšel v gozd...

Ah, v gozdnih hišicih ni bilo več sreče. Prva ljubezen Leničina je bila pomešana s pelinom in je rodila le solze.

Ranila je srce očetovo in njeno.

Lenica ni mogla popolnoma umevati, zakaj da očeta njena ljubezen tako vznemirja in žalosti. Z nekim otroku prirode prirojenim instinktom je sicer slutila že v začetku, da bi otec te ljubezni ne bil baš vesel. Dasi ni poznala življenja, je vendar vedela in spoznavala, da loči velik prepad njo in graščaka. A saj ni ona iskala njegove ljubezni, ampak on njene! In zato ni mnogo razmišljala o velikem razločku, ampak mu je brez pomislekov враčala njegovo ljubav... Vsa njena duša je gorela zanj, drhtela po njem, razmišljala o njem...

Ah, Lenica ni vedela, kaj je gosposka ljubav, kaj je ljubezen »za zabavo, za kratek čas«. In zato ni umevala svojega očeta.

In dozdevalo se ji je, kakor bi ji oča zavidal njeni sreči, kakor bi jo siloma oviral v sreči...

In v njeni mladi duši so se rodili dvomi, domnevanja. Pričeli so se boji, ki so razjedali mlado njeni življenje.

Ah, koliko dni je preživila z bolno dušo, plakajoča ob pogledu na molčečega očeta, obenem pa drhteča po mladem graščaku! Ah, koliko noči je preplakala brez pokoja in spanja! —

* * *

Logar pa je bil vedno redkobesednejši. In vsak novi dan ga je vidno staral...

Cele popoldneve in tihe večere je posedal na klopici pred hišo. Zamišljen je strmel tja v gozd, ali pa se zagledal gor v sinji nebesni svod, v neba bežeče ptice, v fantastične skupine oblakov.

Kaj je pač iskal tam gori — nemara srčni mir, ki mu je odhitel nekam, in ni vedel kam... nemara prejšnjo tiho srečo, ki se je raztopila v nič, kakor se razblinjajo v nič oblaki tam gori v sferskih višavah... Drugekrati si je spet zakril oči z

osušenimi rokami. Ni mogel ničesar gledati, hotel je biti sam s svojo dušo.

In tedaj je duša njegova prisluškavala šuštenju gozda, prisluškavala je, kako vrhovi zdihajo, kako plakajo — on je slišal v njih šumenu le težke zdihe, le bridek plač.

Ah, gozd, prijatelj njegov, v katerem je preživel malone vse življenje, v katerem se je postaral — ah, ta ga umeva, ta mu je ostal še zvest, vdanc...

In z gozdom je zdihal njegova duša, z gozdom je plakala — plakala zaradi temne usode dragega deteta . . .

Kukavica pa ni več kukala v gozdu . . .

* * *

V gozdu že davno več ne kuka kukavica — že davno je utihnila, že davno je zapustila te šume, te lesove . . .

V lesih vijejo jesenske vihre. Cvileč se lovijo viharja valovi ob vejah, raz katere odpada orume-nelo listje.

Gozd postaja žalosten, otožen — gozd umira . . .

In ljubav je umrla! — Mladi graščak že nekaj časa ni več zahajal k logarjevi hiši. Nekega dne pa je dekla iz grada javila Lenici, da je mladi gospod odpotoval. Zimo preživi v mestu. Ali se vrne na pomlad, ni znano.

Lenica je mirno poslušala zgovorno deklo. Dodevalo se ji je, da ta ve o njeni ljubezni ter ji vse to pripoveduje le, da jo muči. No, Lenica ji tega niti zamerila ni. Čemu? Saj vendar vse to ni imelo za njo nikakega pomena, kakor za njo vobče nima nič več pomena. Ves svet je hipoma postal za njo pust in prazen in brezpomemben.

Lenica je slišala le suhoparno poročilo, le žalostno vest.

V prvem hipu ji je prevzela vso dušo le ena misel: »Brez slovesa je odšel!«

Ko pa je bila sama s seboj, ko je začela govoriti s svojim srcem in dušo svojo, je začutila veliko pekočo bol. Zadrhtela je. Da bi se ne zgrudila,

se je naslonila ob staro bukev. Dolgo je molče slonela ob nekoliko vlažnem deblu.

Torej vendor! Kar je slutila že dálj časa, česar se je tako bala, in česar njena duša vendor ni mogla verovati, to se je uresničilo: on jo je pozabil, zapustil!

Ah, on, ki je hrepenela po njem zadnji čas bolj kakor kdaj poprej, on, ki ga je z drhtečo dušo pričakovala dan na dan, on, ki ga je opravičevala z vsemi le mogočimi vzroki, ko ni prišel k hišici logarjevi ali k staremu znamenju v gozdu, kjer sta se tudi često shajala — on je torej res odšel, ne da bi jo še videl, ne da bi ji rekел še kako besedico v tolažbo in slovo.

Mladi grof jo je varal! — Z neznansko močjo je pretreslo to spoznanje njeno mlado nedolžno dušo.

In Lenica je strepetala od bolesti in groze, a ne toliko zaradi svoje lastne nesreče, ampak zbog hudobije grofove, zavzeta nad podlostjo, ki jo je hipoma zazrla pred seboj.

Ah, njena čista, deviška duša dosedaj ni poznala laži in prevare, vsaka hudobija ji je bila tuja. Sedaj pa jo je gledala pred seboj v vsej nagoti, v vsej ostudnosti.

On, ki mu je tako zaupala, jo je varal — on, ki mu je verjela kakor Bogu, jo je podlo nalagal, je prelomil svoje prisege — on, ki mu je darovala vso dušo, vse svoje misli, on jo je zapustil kakor navaden lopov! . . .

Ah, sedaj je Lenica umevala ljubezen, ker je okusila tudi njeno grenkost. Neka zavesa se je odgrnila pred njo, in ona je zrla v življenje — temno, črno, blatno in ostudno. In njena duša je zadrhtela in zatrepatala od groze nad vsem, kar je zagledala in spoznala.

Lenica je sedaj umevala tudi vedenje očetovo. Ah, temu zlatemu očetu je zagrenila toliko dni zavoljo onega — ah, kako nehvaležno je bilo to od nje, kako grdo — ona se zgraža tudi nad tem.

In vendor . . . vendor . . . kaj je to? Ali je to res, ali je to mogoče? Ali pa se morda spet le

vara, nemara je to le sen? Kaj je to, kar se budi v njeni duši po prvi bridkosti, prvi bolesti? Ali njena duša res ne sovraži onega — ali res še hrepeni za njim, drhti po njem — mu v mislih sledi v tujino na njegovih neznanih potih — ali res? — Ali mu ona res vse odpušča, ali bi res mogla vse pozabiti, ko bi se vrnil, ali bi res rada vse pozabila, mu vse odpustila — ali res?

Ah, duša Leničina je bila kakor vzburkano morje — čustev in misli in želj valovi so treskali drug ob drugega, razprševali drug drugega — a takoj so se spet dvigali, takoj so spet hrumpeli po njene duše prostranih planjavah.

In duša Leničina je omagovala in plakala zaradi bridke prevare, plakala je ob spominu na potrtega očeta, ki ga je onesrečila ona in oni — in plakala je v koprnenju po mladem graščaku . . .

* * *

Pomladi tako krasno listje je orumenelo, se je zgrbilo, zvilo, je odpadlo. Gozdovi so se osušili, gozdovi so umrli . . .

Minila je tudi Leničina živahnost. Rožice so izginile z njenih lic. Njen otročji smeh je zamrl. Njena duša se je zaklenila sama v se. In njeno srce je bolno . . . bolno . . .

Pozna jesen je že. Mrzlo postaja. Nebo se ovija z oblaki, solnce brez topote ždi za sivimi zastori. Le tuintam se te zavesi odgrnejo, in sołnce se zasmeje izza njih. Časih se zablesti nad gozdovi z nekim nenavadno toplim žarom, kakor bi se zmotilo ter si domnevalo, da sveti brsteči pomladi ali prvemu poletju.

In tedaj sede Lenica na klopico pred hišo. — Oča navadno ne poseda več tam. Blodi po gozdih. Bog ve, kaj išče v njih — ali divjačino ali pa nemara mladega graščaka. Nekolikokrat vsaj je šinila Lenici v glavo ta misel, ko je videla, s kako temnim, grozečim obrazom je oča zjutraj odhajal.

Puško nosi vedno s seboj. In vedno ga spreminja Dragon, najmočnejši in najdivjejši izmed psov. — A grof je odšel! —

Da, Lenica ve, da oča pozna vso njeno skrivnost, da ve za vso njeno bol. In on trpi z njo, saj je trpel za njo že poprej, ko si je ona še domnevала, da je srečna v svoji ljubezni . . .

In sedaj, ko trpi tudi ona, trpi roditelj njen še več. Ah, kako se je postaral! In brada njegova je osivela in podivjala je. Las si ne gladi in ne striže. In osušil se je.

In njegovo oko — kako je vedno nemirno, to oko, ki je zrlo poprej samozavestno in ponosno, kakor oko sokolovo.

Da, oča se je vrlo postaral. In vendar nima nikdar in nikjer več miru. Kakor gozdni duh blodi po širnih, osamelih gozdovih. Ali išče ubegle sreče — ali išče leka srcu in duši hčerkinki? Ali si hoče utruditi s temi potmi telo, da bi postal truden tudi duh, da bi ne mislil več na nesrečo v gozdni hišici, da bi ne videl bolesti ljubljenega otroka, da bi ne gledal, kako hira, vene . . . da bi vse pozabil ter se pogreznil v brezmislije, v leno zaspanost, v mrtvo resignacijo . . . ali nemara to . . . ?

A dozdeva se, da se mu to ne posreči, ker Lenica ga sliši dostikrat v nočeh brez sna, kako se premetava po postelji. Da, časih, v najbolj viharnih nočeh vstane, se obleče, vzame puško ter gre vunkaj v gozd.

In Lenica se ga ne upa zadrževati. Ona se čuti pred njim krivo in sojeno. Ah, Lenica ve, da je ona zakrivila očetovo nesrečo, ona in — on! —

A ona je sama tako nesrečna! A ona molči in trpi, kakor molči in molče trpi oča.

Njeno srce pa je bolno in njena duša od dne do dne bolj otožna. Njena lica pa od dne do dne huje bledé, in iz njenih zajokanih oči zre smrtna bolezen . . .

Le časih — o tistih lepih solnčnih jesenskih dneh — se malo oživi. Tedaj poseda zunaj na klopi.

In v njeni duši vstajajo prizori izza solnčnih dni njene zlate ljubezni.

In tedaj se zazdi mladi devi, da je krog nje pomlad, da gozd cvete, zeleni, da v lesu poje kuka-

vica, da vrhovi šume o pomladi, o življenju, o sladki ljubezni in večni zvestobi.

In lice Leničino se ogreje, se zardi. Ah, saj je tudi v njenem srcu pomlad! — In oko njeno s hrenenjem strmi tja v les.

Lenica pričakuje mladega graščaka . . .

„Ah, pridi, pridi, bistri sokol ti,
ah, pridi, pridi . . . glej kako drhti
po tebi moje mlado srčece . . .“

Tahi, trepetajoči, kakor od koprnenja kopneči zvoki zadrhte tja v jesensko osameli gozd . . .

Njega pa tako dolgo ni! —

In tedaj zaveje skozi suho vejevje jesenska sapa. Mrzla je — in Lenica zadrhti. Zbudi se iz lepih sanj . . .

Ah, v mrtvem gozdu zdiše suho vejevje . . . krog nje je pusta, siva jesen. Njena pomlad je bila le mameč sen . . .

Vse je minilo, vse izginilo — vse prešlo, vse umrlo: — pomlad, sreča, ljubav, zvestoba . . .

In Lenica si s suhimi belimi rokami zakrije spet obledelo lice ter zaplaka — ihteče, žalostno, obupno . . .

In njen krčeviti plač odmeva tajno tja po gozdu. Vrhovi in vršički in veje — vse zaplaka z njo . . .

Nekje v lesu pa jezno laja Dragon . . . in odmev strela s puške logarjeve zagrmi nad vrhovi — vmes pa se sliši nekaj kakor besen smeh . . .

* * *

Nad gozdovi so se nakopičili oblaki. In povezni so se globoko dol do vrhov, kjer so se zapletli v vejevje . . . In ne morejo se več dvigniti in tudi dalje ne morejo odhiteti.

En dan so tako viseli nad gozdom in v gozdu. Ponoči pa je nalahno začel padati sneg. In drugi dan je bila zemlja že pokrita z deviškobelim prtom.

A sneg še ni nehal. Kosmiči so padali vedno gostejši, vedno večji — cele zaplate so se usipale na hišo logarjevo, na gozd, na zemljo.

In vse se je ovilo v debel sneg — streha hiščina, drevje, zemlja. Vejevje je stokalo pod težo, ki se je nabremenilo in nakopičilo v njega razpokah.

Nekje v gozdu je ponoči tulila lisica. Psi ob hiši logarjevi so ji odgovarjali z glasnim lajanjem...

Lenica je sedaj ostajala v sobi in kuhinji. Oča je dva dni tudi sedel pri peči. Kadil je in večinoma molčal. Le časi je z nekakšnim hrepenenjem pogledal skozi okno. Z roko si je pogladil dolge lase ter sam zase nekaj zamrmral.

Na večer je z nežnim in tihim glasom, ki je bil v čudnem nasprotju z njegovo podivljano zunanjostjo, dejal hčerki:

»Lenica, varuj se, da se ne prehladiš! Ostajaj v sobi!«.

Kakor za vsako njegovo besedo, mu je bila deva hvaležna tudi za te. Obljubila mu je, da vestno izvrši njegovo željo ...

Tretji dan je sneg ponehal. — Logar je odšel v gozd. Vrnil se je šele v noči — ves moker. Prinesel je lisjaka, ki je prejšnje noči tulil v gozdu...

Življenje pri logarjevih je potekalo enakomerno. Oča in hčerka sta molče vršila svoje navadne opravke.

Hčerka jima je gospodnjila. In pri tem je razmišljala o prošlih dneh, o pomladu, o petju kukavičinem, o prisegah graščakovih, o nezvestobi njegovi.

In dan na dan je postajala bledejša, drobnejša. Hirala je, — bolehala, venela ...

Oča pa je blodil po leseh. Gazil je do pasu po snegu. A mirovati ni mogel. Kakor pošastna senca ga je vedno in povsod spremļjal bledi obraz njegovega ljubljenega otroka.

Ljubil je Lenico z močno, malo ne divjo ljubeznijo krepkega sinu prirode. In ni je mogel gledati hirati in veneti. Pogled nanjo mu je moril dušo. In zato je bežal od doma ...

A povsod je nosil podobo hčerkino s seboj. Njegova duša je bila le posoda za to podobo. In njegova duša je noč in dan gledala na čelu hčerkinem znamenje, s katerim jo je zaznamovala smrt — svojo izvoljeno žrtev ...

In zato ni našel nikdar in nikjer miru. Časih se ga je lotila popolnoma blaznost. In tedaj je kakor zakleti duh divjal po gozdovih. In njegov divji smeh je kakor daljni grom zvenel po mrtvaški gozdni tišini . . . tišini ozeble prirode . . .

* * *

»Kuku . . . kuku . . . kuku . . .«

V šumah je spet zakukala kukavica. —

Nad gozdom so namreč zavele tople pomladanske sape. In sneg se je omečal, se sesedal — kopnel je in skopnel.

Les pa je zablrestel, zazelenel, zacvetel . . .

Da, v prirodi je pomlad — čas cvetja, čas kipečega mladostnega življenja, čas veselja, čas ljubezni.

Vse živi, vse cvete, vse diha krepkost, svežost. Šume kar drhte v bujni moči, v krepkem mladem življenju.

Listje, sevajoče v čudovitem zelenju prve pomladi, šušti slovesen slavospev oživljajočim žarkom solnčnim, ki v mogočnih valovih lijejo raz neba smehljajoči se svod, noseč s seboj življenje, zdravje, veselje.

In vrhovi šume kakor omamljeni od topote tega morja žarkov, ki se valovi nad šumami in v lesovih, v katerih se koplje kakor v virih življenja vsa priroda, ves gozd . . .

In skrite v gostem zelenju vej in vrhov pojo ptice — pojo vse udivljene nad prirodno krasoto, nad čudeži stvarstva.

Vmes pa glasno kuka kukavica . . .

Povsod krasota, povsod življenje, povsod petje, povsod pomlad in veselje — logarjeva Lenica pa je bolna, nevarno bolna.

Časih Lenica z mogočnim, prav otroškim koprnenjem zahrepni spet po zdravju. In tedaj pride iz hišice ter poseda zunaj na klopici, da pije balzamični gozdni zrak.

»V tem zraku je življenje, je moč! Ta te spet ozdravi!« — ji pravi večkrat oča.

In Lenica časih za hip res veruje očetovim besedam. A te so le hipne iluzije. Kmalu spet spozna, da za njeno bolezen, za bolezen srca, za bolezen duše ni leka . . .

Ah, Lenica sicer ne umre težko. Ni hudo ločiti se od življenja, ki jo je tako varalo. Od sveta ne pričakuje ničesar več . . . A od očeta se loči težko. — Ta ostaja sedaj doma. Kakor se dozdeva, se je vdal v svojo usodo. Ta ga je premagala — in potrla. Še pred letom dni krepák mož s šestdesetimi leti, je sedaj povsem upognjen in postaran, da se dozdeva osemdesetleten.

Sedaj govorji mnogo samo z Lenico. Z drugimi ne govorji. Nemara še hoče porabiti čas, ki mu preostaja do smrti hčerkine. V tej pedi časa ji hoče še pokazati vso svojo ljubezen, jo obsipati z vsem bogastvom svojega navidezno trdega, a v resnici otroškomehkega srca . . .

Lenica pa hira in vene. Vsak dan je slabejša, vsak dan čuti smrt bliže.

In Lenica ve: nemara ji že danes ali jutri zatisne smrt trudne oči . . .

Gozd pa, njen prijatelj in znanec, sodrug solnčnih dni njene mlade ljubezni in priča njene žalosti, trpljenja njenega — ji zašumi mrtvaški spev. In ptice, njene varovanke in gojenke, ji zapojo pesem uspavanko, njenega kratkega življenja večerno pesem . . .

In dva dni pozneje jo belooblečena dekleta poneso tja vunkaj na pokopališče — belooblečene device rožnih ličec, z venci v laseh in z rožmarinom na nedolžnih prsih . . .

In zelene šume ji s svojim v krepkem po mladnem življenju drhtečim bitjem še enkrat zašume — poslednji pozdrav! . . . In kukavica, ljubljanka Lenice, ji še enkrat zakuka . . . poslednjikrat . . . spev ločitve, slovesa spev . . .

* Nemara kmalu . . . ah kmalu . . . kmalu . . .

